

VI. Ex parte vero ejus, qui lucretur indulgentias, requiritur 1) remissio culpa jam facta, 2) voluntas lucrandi indulgentiam, 3) operum, quae praescripta sint, exacta impletio.

Articulus II.

Explicatio singulorum, quae ad notionem et participationem indulgentiarum spectant.

§ 1.

De conceptu indulgentiarum nota:

525 1. Agitur de remissione poenae temporalis *in foro Dei* debitae. Incaute igitur quidam scriptores indulgentias pro remissione poenae in solius Ecclesiae foro debitae acceperunt. Quod jam in Lutheri artic. 19 a Leone X. proscripto: „Indulgentiae his, qui veraciter eas consequuntur, non valent ad remissionem poenae pro peccatis actualibus debitae apud divinam justitiam“ et in conciliab. Pistoriensi etiam clarius damnatum est; videl. Constitutio „*Auctorem fidei*“ ita habet: „40. Propositio asserens, indulgentiam secundum suam praecisam notionem aliud non esse, quam remissionem partis ejus poenitentiae, quae per canones statuta erat peccanti“, quasi indulgentia praeter nudam remissionem poenae canonicae non etiam valeat ad remissionem poenae temporalis pro peccatis actualibus debitae apud divinam justitiam: falsa, temeraria, Christi meritis injuriosa, dudum in art. 19 Lutheri damnata.“

2. Remissio aut totalis fieri potest, aut partialis. Quare prout totius poenae aut certae illius partis remissio a concedente intenditur, *plenaria* indulgentia habetur, aut *partialis*.

526 3. Partialis indulgentiae concessio olim non raro sic enuntiabatur, ut diceretur concedi v. g. tertiae partis peccatorum remissio. (Notum est enim nomine „peccati“ saepissime ipsum *poenae reatum* designatum esse.) Nunc vero constans usus est, ut concedatur indulgentia tot et tot dierum, annorum, vel tot annorum et quadragenarum. Norma desumpta est ex poenarum canonicarum, quae antea infligebantur, mensura; atque tantum intenditur, ut remittatur poenae coram Deo residuae, quantum poenitentia canonica tot dierum vel annorum coram Deo per ipsam satisfactionem poenalem delevisset. Quod vero quadragenae annis saepe adduntur, ea ratio est, quia in poena canonica imposita a *communi* modo poenitendi per totum assignatum tempus observando certa tempora quadragesimalia distinguebantur, quibus arctiore modo poenitentiae opera peragi debebant.

At quum valor omnium operum ex poenitentia assumendorum coram Deo pluris minorisve aestimaretur pro majore minoreve fervore atque dispositione poenitentis, primum est, concludere, etiamnunc indulgentias illas partiales apud diversos, qui eas lucentur, diversum valorem coram Deo habere pro meliore dispositione ejus, qui opera ad indulgentias praescripta exercent.

4. Plenaria indulgentia olim ita distinguebatur, ut vel plena vel plenior vel plenissima remissio poenarum diceretur. Quae expressio quid proprie sibi voluerit, non omnino quidem convenit inter scriptores. Sed planior modus sensum attingendi videtur esse, si *plena* remissio ad poenas canonice *impositas* et eam poenae Deo debitae partem, quae his respondeat, referatur, *plenior* ad poenas et impositas et secundum rigorem canonum *imponendas*, si forte re ipsa ita impositae non fuerint, *plenissima* ad remissionem omnis poenae Deo debitae, etiamsi excedat debitum secundum canones imponendum. Nunc autem *quaelibet plenaria* indulgentia ultimo sensu intelligitur.

5. Plenariam indulgentiam nihilominus saepe homines *non plene* 527 lucrari, patet ex eo, quod saepe non ab omni *culpa* venialis reatu immunes sunt. Quare in illis adjunctis lucrari quidem possunt remissionem omnis illius poenae temporalis, quae pro culpis jam remissis residua est, non vero, quae pro culpis nondum remissis debetur. Quod autem quidam putaverunt, tunc nihil remitti, quasi indulgentia plenaria aut plenissimo sensu omnem poenam temporalem deleteret, aut nullam, id sine ulla ratione sumitur. Et quoniam tandem res ex mente S. Pontificis concedentis pendet, quomodo suspicari possunt, Pontificem, qui animum amplioris gratiae concedendae prae se ferat, quam si partialem indulgentiam largiatur, revera ita comparatum esse, ut eam gratiam tam multis hominibus illusoriam reddat et multo infra partialis indulgentiae valorem deprimat!

§ 2.

Probatum Ecclesiae potestas.

1. Christus Dominus contulit Apostolis suis et imprimis S. Petro ejus- 528 que successoribus plenissimam potestatem ligandi et solvendi, quaecumque cum fine Ecclesiae praestituto atque continua praxi probato connectuntur. Matth. 16, 19: „Et tibi dabo claves regni coelorum, et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in coelis; et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in coelis.“ Verum sicut pro peccatis commissis puniendo ligare, ita non culpa tantum reatum, sed etiam poenas coram Deo debitas solvere cum fine Ecclesiae intime cohaeret, quippe quae ad hoc instituta sit, ut hominum cum Deo reconciliationem atque unionem beatam perficiat. Idque eo magis dicendum est, quia aliunde ex catholica doctrina certum est, temporalis poenae reatum et propria et aliena satisfactione posse exstingui. Neque ratio est, cur illa Ecclesiae potestas ad solam sacramentalem poenae temporalis diminutionem restringatur: amplissima enim potestas, prout verbis Christi continetur, non alios limites patitur, nisi qui ex natura rei aut ex positiva Christi voluntate exigantur; sed Christum restrictionem apposuisse non probatur, natura vero ipsius temporalis poenae non exigit, ut per solum sacramentum remittatur.

2. Idem comprobatur ex II. Cor. 2, 10, ubi S. Paulus Corinthio incestuoso in persona Christi poenam pro peccatis antea impositam remittit: quod vix convenienter explicatur, nisi admittatur, hanc remissionem ita factam esse, ut etiam coram Deo homo ille a reatu et culpa et poenae liber evaserit.

529 3. Traditio vero ecclesiastica tum dictis tum factis probat, hanc facultatem poenas temporales remittendi et agnitam et usu comprobata jam a primis saeculis fuisse. Sufficit, unum hoc factum commemorasse, sc. martyrum seu confessorum intercessione et meritis fidelibus lapsis reconciliationem et poenitentiae remissionem concessam saepius esse. Quo vero sensu haec remissio intellecta fuerit, Tertullianus, Montanista factus, catholicis exprobrans clare ostendit. „Sufficiat“, inquit, „martyri, propria peccata purgasse. Si peccator es, quomodo oleum faculae tuae et tibi et mihi sufficere potest?“ (*De pudic.* c. 22.) Si autem peccata putabantur purgari posse aliorum perpeccionibus, necesse est fateamur, poenas pro peccatis coram Deo debitas purgatas seu remissas esse.

4. Posterioribus temporibus constat, quam frequentissime indulgentias secundum hodiernam formam vel similem concessas a Summis Pontificibus esse.

§ 3.

De applicatione indulgentiarum erga defunctos.

530 1. Quam fieri posse convenienter, colligitur ex communione Sanctorum, quae inter membra ecclesiae triumphantis, militantis, patientis intercedat. Nam propriis fidelium operibus bonis atque sacrificio Missae defunctorum animas in purgatorio existentes juvari posse, aliunde constat. — Quare ratio non est, cur S. Pontifex mediantibus bonis operibus fidelium ex thesauro Ecclesiae propter merita Christi et Sanctorum augere opem illam non possit, quam alias fideles ex sese defunctis praestare valent.

2. Ab antiquo tempore exempla exstant indulgentiarum etiam defunctis concessarum. Sic videtur Joan. VIII. (v. Baronium ad annum 878) militibus Ludovici regis pro defensione christianae religionis pugnantibus, „qui ceciderant aut de reliquo pro ea re casuri essent“, indulgentiam plenam Apostolica auctoritate concessisse.

Postremo tempore Pius VI. in Constit. „*Auctorem fidei*“ n. 42 haec statuit contra conciliab. Pistoriense: „Item in eo, quod superaddit: „Luctuosius adhuc esse, quod chimaerica isthaec applicatio transferri solita sit in defunctos“; falsa, temeraria, piarum aurium offensiva, in Romanos Pontifices, et in praxim et sensum universalis Ecclesiae injuriosa, inducens in errorem haereticali nota in Petro de Osma confixum, iterum damnatum in art. 22 Lutheri.“

§ 4.

Modus concedendi indulgentias.

531 1. Quum secundum ordinem divinae sanctitatis et justitiae nullus reatus sive culpa sive poenae sine satisfactione remittatur, remissio nemini contingere potest, nisi sufficiens Deo solutio fiat; at sufficit solutionem fieri applicatione meritorum sive satisfactionum Christi et Sanctorum¹. Verum

¹ Multi difficultatem in eo inveniunt, si quaeritur, quo modo satisfactiones Sanctorum in indulgentiis concurrant, et utrum semper cooperentur, annon. Equidem plane puto, eas semper cooperari, atque mihi videor rem considerare posse hac ratione: Deus certo in omni remissione poenae temporalis, quum moveatur meritis et satisfactionibus Christi, ad *quaelibet* Christi opera respicit. Quamquam enim

haec applicatio et solutio aliter fit pro vivis, aliter pro defunctis. Vivos Summus Pontifex *absolvere* potest — quae absolutio efficax utique non esset, nisi Deo exhiberetur simul solutio ex thesauro Ecclesiae. At in defunctos Summus Pontifex potestatem jurisdictionis non habet, neque in eos immediate agere potest; sed actio immediate solum erga Deum versatur, ipsi offerendo solutionem ex thesauro Ecclesiae pro defunctis. Id quod scriptores sic exprimere consueverunt (cf. Bellarm. *de indulg.* l. 1 c. 5), ut vivis dicant indulgentiam conferri per modum absolutionis (quae tamen includit solutionem), defunctis per modum solutionis.

2. Alter dicendi modus est, quo defunctis indulgentiae dicuntur applicari *per modum suffragii*: quod formaliter quidem non dicit per modum impetrationis, re ipsa tamen cum illa expressione converti potest; atque usus in lingua germanica consecravit hanc formulam „per modum intercessionis“ seu „fürbittweise“. Videlicet applicantur indulgentiae defunctis, sicut opera bona satisfactoria fidelium pro refrigeratione defunctorum offerri possunt, quae vocantur suffragia sive opitulationes; illa autem re ipsa sic applicantur defunctis, ut non ex justitia quadam, sed ex misericordia et liberalitate divina hanc vicariae satisfactionis acceptationem expectare debeamus: verum quod proxime ex misericordia et liberalitate pendet, per modum intercessionis seu impetrationis efficaciter acquiritur.

3. Hinc etiam fit, ut transfusionem indulgentiarum in defunctos fieri⁵³² posse, in genere quidem certum sit omnino, neque ullo modo dubitari possit, quin certos defunctos pro electione nostra juvare possimus: nihilominus applicatio totius valoris atque in certam personam infallibilis non est, quia certae rationes divinae justitiae et sapientiae obstare possunt, quominus aut totus indulgentiae valor, aut huic illive personae indulgentia applicetur¹. Hunc esse sensum Ecclesiae, tum ex praxi patet, qua consuevit multas indulgentias etiam plenarias pro uno eodemque defuncto concedere atque offerre, tum ex responso S. Congr. Indulg. dato circa sensum indulgentiae altaris privilegiati (28. Julii 1840 in *S. Flori Decreta* authentica n. 283): „Per indulgentiam altari privilegiato adnexam, si spectetur mens concedentis et usus potestatis clavium, intelligendam esse indulgentiam plenariam, quae animam statim liberet ab omnibus purgatorii poenis; si vero spectetur applicationis effectus, intelligendam esse indul-

singula opera infiniti sint meriti atque infinitae virtutis satisfactoriae, tamen re ipsa Deus non tantum propter poenas infantiae Christi, sed etiam propter labores in vita publica exantlatos, propter cruciatus in cruce toleratos poenas peccatis hominum debitas relaxat. Verum Christus non est solus in hac singulari persona, sed sibi corpus mysticum Sanctorum adjunxit. Quum primum igitur Deus invenit superabundantes satisfactiones in corpore Christi mystico, haec etiam, eaque omnia, quae exstant, respicit, quotiescunque poenas temporales relaxat. Semper enim totum Christum, i. e. Christum cum mystico suo corpore respicit, sibi in toto Christo complacet: et sicut nulla est ratio, cur in acceptatione vicaria satisfactionum Christi excludat unquam ullum opus Christi, ita nulla est ratio, cur unquam excludat ullum opus superabundans Sanctorum, quod exstat. Ut sit minimum, non est nihil; ut sit minimum valeat ad relaxandas poenas, tamen valet aliquid, neque unquam timendum est, ne virtus satisfactoria exhaustur. Quantumvis paucae et parvae fuerint satisfactiones Sanctorum, — re quidem vera non tam paucae sunt — ex conjunctione satisfactionum Christi totus thesaurus est et manet infinitus et inexhaustus.

¹ Cf. ea, quae supra dicta sunt de applicatione Missae pro defunctis n. 181.

gentiam, ejus mensura divinae misericordiae beneplacito et acceptationi respondet.“

4. Applicatio indulgentiarum pro defunctis non a solis fidelibus perdet; sed ut applicari possint, Summus Pontifex seu ille, qui concedit indulgentiam, hanc facultatem concedere seu indulgentiam ut defunctis etiam applicabilem concedere debet: quod si concessum est, fideles pro sua voluntate eam aut sibi aut defunctis lucrari possunt. Quodsi volunt lucrari defunctis, mensura indulgentiae ex intentione Summi Pontificis, quando partialis est, intelligitur secundum dicta superius n. 526, si plenaria est, secundum necessitatem ejus animae, cui homo christifidelis opitulari vult, seu tanta, quae sufficiat ad animam illam e purgatorio liberandam.

⁵³³ Applicatio autem fieri potest erga animam singularem, aut etiam erga plures vel omnes animas fidelium in purgatorio existentes. Posterior applicatio facile intelligitur de qualibet partiali indulgentia, ejus certa mensura dividi potest in multos: circa plenariam autem indulgentiam, quam aliquis dividere velit in plures, aut dicendum est, Deum tum determinare certam mensuram, quam accipiat et dividat, aut Deum eligere certam animam quandam pro virtuali aut habituali voluntate illius, qui indulgentiam offert, ut, si divina justitia et misericordia permittat, illa anima plene liberetur.

Pia praxis fidelium pro defunctis indulgentias lucrantium in electione singulorum defunctorum sive in individuo sive in cumulo pro devotione uniuscujusque diversa est, ut intendant succurrere speciatim modo iis, qui sibi necessitudine, familiaritate, amicitia, beneficiis conjuncti sint; modo iis, qui sibi nocuerint aut quibus fortasse ipsi temporaliter vel spiritualiter nocuerint; modo iis, qui in terris degentes speciatim defunctis succurrerint, certos Sanctos speciatim coluerint; modo iis, qui liberationi proximi ideoque quam primum Deum glorificaturi sint; modo iis, qui a sua liberatione sint quam remotissimi, aut qui maxime sint derelicti etc.

⁵³⁴ 5. Per se nihil impedit, quominus, si suppetat justa causa, Summus Pontifex ita indulgentias concedere possit, ut vivi non tantum sibi aut defunctis eas lucrari valeant, sed etiam, ut unus pro altero vivente eam lucretur. Verum id a *praxi* alienum est, neque ullum exstat exemplum talis concessionis re ipsa factae. Imo generatim id ne expedire quidem videtur, neque justâ causâ inniti, quum facili modo quivis fidelis sibi ipse indulgentias lucrari possit.

6. In concessione indulgentiarum id fieri consuevit, ut certa quaedam bona opera peragenda praescribantur. Theologi igitur inquirunt de nexu inter illa opera et ipsam indulgentiam seu poenarum temporalium remissionem. Communior et planior opinio est, opera illa praescripta considerari tamquam *conditiones tantum*, ita ut immediata et tota causa remissionis poenarum consistat in thesauro Ecclesiae seu in satisfactionibus Christi et Sanctorum: — quod non impedit, quominus illae ‚conditiones‘ influere possint in determinandam aliquo modo mensuram et valorem indulgentiae secundum ea, quae n. 526 dicta sunt. — Novum quendam modum Cardinalis de Lugo ingeniose excogitavit, quoad indulgentias pro defunctis, qui utique possibilis est et qui difficultates removet explicandi, quomodo potestas Pontificis in ipsorum defunctorum levamen redundet. Nimirum *de poenit.* disp. 27 n. 70 sqq. exponit, Summum Pontificem elevare posse opera aliqua fidelium ad vim satisfactivam ex opere operato eamque longe majorem,

quam ex sese habeant, atque hanc vim satisfactivam ex thesauro Ecclesiae eo modo eaque mensura a Summo Pontifice operibus praescriptis attribui, quae respondeat indulgentiae enuntiatae. Posse vero ex potestate clavium opera nostra elevari, ita ut ex opere operato condignum ipsius operis valorem satisfactorium superent, ostenditur revera ex sacramento poenitentiae, in quo satisfactio sacramentalis plura valet, quam ipsius operis condignitas est. — Aliis vero haec explicatio utpote nimis artificiosa non ita placet.

§ 5.

De indulgentiarum causa justa.

1. Justam causam requiri, ab omnibus theologis admittitur. Com-⁵³⁵ plures tamen putant, sufficere eam causam, quam S. Pontifex seu is, qui concedit indulgentiam, prudenter putaverit justam et proportionatam esse, etsi re ipsa non sit proportionata: v. Lugo l. c. n. 145. Quam sententiam tenent cum Suarez disp. 54 sect. 3 n. 11 plures alii, „quia ab oeconomio non requiritur, nisi ut operetur juxta regulas prudentiae“: „quod“, ait Lugo, „probabile et pium est.“ Recte autem dicit, id probabile esse; nam certum non est.

2. Justa causa aliquando repetitur ex ipsis operibus praescriptis, ut si Pontifex cuilibet hanc vel illam orationem fundenti, vel devotionis exercitium peragenti indulgentias concedit; vid. mens. concedentis est, ejusmodi pietatis exercitia fidelibus ex sese valde utilia proposito praemio promovere. Et revera, si crescit sanctitas et perfectio interna fidelium, prudenter propter hoc ipsum poenae temporalis quaedam relaxatio conceditur.

Aliquando causa petitur extrinsecus, maxime ex publica Ecclesiae utilitate, splendore promovendo, calamitate avertenda etc.: quo ferventius omnes excitentur, ut ad communem utilitatem ex suis contribuant. Sic etiam peti potest ex liberali quadam gratitudine aut remunerandi studio erga aliquem, qui ad bonum Ecclesiae laboravit; decet enim vicarium Christi profusa quadam liberalitate in spiritualibus donis concedendis summam Christi liberalitatem imitari. Hinc patet, ex eo, quod pro operibus admodum levibus aliquando indulgentiae quam maximae et multae proponantur, inferri minime posse, causam deesse sufficientem.

3. *Potestas* autem concedendi suprema est in R. Pontifice; in aliis⁵³⁶ Ecclesiae praesulibus nunc facultas multum restricta est, ita ut Episcopi *ordinaria* potestate possint solum concedere indulgentiam 40 dierum, et in die consecrationis ecclesiae *unius* anni; Cardinales in ecclesiis sui tituli 100 dierum, Nuntii 100, 200, 300 dierum, nunquam usque ad annum: ex Conc. Later. IV. Qui autem ordinaria potestate indulgentiam concedere potest, eam etiam per specialiter delegatum potest exercere. Hanc *delegatam* potestatem S. Pontifex non raro pro certis adjunctis communicat.

§ 6.

De conditione ad lucrandas indulgentias prima seu de statu gratiae.

537 1. Ut aliquis sibi indulgentiam lucrari possit, ex jure divino et interna necessitate requiritur *status gratiae*. — Quod saepe etiam in indulgentiae concessione indicatur per verba: „*corde saltem contrito*“. Qua clausula nihil aliud significatur nisi, eum, qui lucrari velit indulgentiam, debere esse in *statu* contritionis, seu in statu gratiae sanctificantis, eamque sanctificantem gratiam, si forte amissa fuerit, debere praevie reparatam esse saltem per actum perfectae contritionis: qui vero in statu gratiae est, actu contritionis non necessario indiget. — Ita ad abundantiam declaravit expresse S. Indulg. Congr. 17. Dec. 1870 in una *Urbis et Orbis* Decr. auth. n. 427. — Quando vero dicitur „qui confessi et Communione refecti haec et haec praestiterint“, quid necessarium sit, v. infra.

2. Quare, si in indulgentiae concessione dicitur, „qui corde contrito devote haec et haec fecerit“, nemo, qui in statu gratiae non sit, ullo modo eam indulgentiam lucrari potest, ne pro defunctis quidem.

3. Quando autem illa clausula deest, non pauci theologi putant (ut Bellarm. *de indulg.* l. 1 c. 14, Suarez *de poenit.* disp. 53 sect. 4 n. 6, atque Biel, Richard, Raynaud, Cherub. Mayr, Minderer *de indulg.* p. II. n. 28), etiam eum, qui in tristissimo statu peccati existat, operibus illis bonis, quibus indulgentia annexa sit defunctis applicabilis, eam non sibi quidem, sed defunctis lucrari posse: quod, etsi probabile videri possit, certum non est; v. Lugo *de poenit.* d. 27 n. 75. Videlicet quia non operis neque operantis dignitas respicitur, sed satisfactio ex opere operato illi operi annexa, ex se non repugnat, indulgentias aliquem sic lucrari posse; imo id aliquo modo suadetur ex efficacia satisfactionis sacramentalis, quae, etsi in statu peccati praestita, efficientiâ suâ non destituitur, sed, licet pro tunc operanti applicari nequeat et proin suspendatur, nihilominus postea remoto obice propter valorem, quem ex opere operato habet, reviviscit. At in indulgentiis applicationi erga defunctos obex essentialiter non creatur: nihilominus quum applicatio per modum suffragii et intercessionis fiat, ceteris paribus Deus facilius accepturus est, quae ei ab homine justo, quam quae a peccatore pro animabus defunctorum offeruntur.

§ 7.

De conditione lucrand. indulgentiarum altera, i. e. de voluntate eas lucrandi.

538 Voluntas saltem illa requiritur, quae necessaria est ad voluntariam susceptionem donorum et gratiae. Attamen:

1. Sine causa requiratur specialis et expressa intentio indulgentiae lucrandae in singulis illis operibus, quibus forte annexa est. Imo ne cognitio quidem indulgentiae requiritur.

2. Sufficit igitur voluntas habita, idque saltem *implicite*, neque retractata, seu intentio habitualis implicita, i. e. voluntas lucrandi in-

dulgentias debuit aut formaliter sive in se aliquando adesse, aut debet illa in altero objecto voluntatis implicite contineri, deinde voluntas esse non retractata. Quae intentio, quam aliqui, etsi minus accurate, interpretativam vocant, prorsus sufficere debet, modo opera ipsa rite perficiantur.

3. Ut vero majore fervore voluntas in indulgentias lucrandas feratur, pia praxis est consulenda, ut quotidie in precibus matutinis renovetur intentio eas indulgentias lucrandi, quae operibus bonis occurrentibus annexae sint: at id ad valorem exigi, sine ulla vel minima ratione praetendas.

4. Ut indulgentiae defunctis applicentur, utique expressior voluntas ex parte lucrantis, seu exercentis opera praescripta requiritur. Quum enim in actione hominis ex sese non habeatur voluntas in alterum ejus utilitatem transfundendi, sed potius eam sibi acquirendi: illa liberalis transfusio expressiore modo fieri debet. Verum si quis semel aut omnium aut certarum indulgentiarum donationem erga defunctos eosque secundum suam devotionem determinatos fecerit, non est, cur in singulis indulgentiis ejus intentionis renovationem requiramus. — Nihilominus ad *hanc* intentionem frequentius renovandam fideles eo magis utiliter exhortamur, quo magis et frequentius id agentes eximiam caritatem exercent atque sibi ipsi coelestia *merita* accumulunt.

§ 8.

De conditione lucrandarum indulgentiarum tertia, i. e. de praescriptis operibus implendis.

1. Indulgentiae partiales saepissime adnexae sunt precum certarum⁵³⁹ devotae recitationi. In quibus notandum est indultum a S. Pontifice 29. Dec. 1864 specialiter concessum, „indulgentias adnexas precibus (*ergo quibuslibet*) valere, quocumque idiomate recitentur, dummodo versiones sint fideles“. De versionis fidelitate ut constet, sufficere declarationem sive S. Congregationis Indulg., sive alicujus ex Ordinariis loci, in cujus linguam nativam versio facta sit, habetur ex declaratione ejusdem S. Congr. 29. Dec. 1864: Decr. auth. n. 415.

2. Pro indulgentia plenaria plerumque statuuntur: confessio, S. Communio, visitatio ecclesiae et preces ad certas intentiones S. Pontificis ad Deum fusae. Quae conditiones, etsi non omnes necessario in statu gratiae perficiendae sunt, tamen ultimum complementum omnino in statu gratiae, ut per se patet, exerceri debet.

3. Quamquam dicitur, „qui confessi et S. Communione refecti hoc vel illo die ecclesiam visitaverint etc.“: nihilominus visitationem ecclesiae confessioni et Communioni praemittere licet, modo die assignato fiat. Ita ex approb. Pontificis 19. Maji 1759: Decr. auth. n. 214.

4. *Confessio* semper requiritur, si dicitur „qui confessus etc.“: quamquam, si quis sola venialia peccata habet, absolutio non necessario requiritur. Decr. auth. n. 295 et 359.

a) Hebdomadaria confessio sufficit pro omnibus indulgentiis occurrentibus, ad quas lucrandas confessio praescribitur (excipe indulgentiam

jubilaei¹⁾, modo ne peccatum grave fuerit interim commissum; quod si sit commissum, confessio et absolutio denuo necessaria est. Ita Clem. XIII. 9. Dec. 1763, et Pius IX. 12. Mart. 1855: Decr. auth. n. 231 et 364.

b) Hebdomadaria autem confessio reputatur eorum, qui quavis hebdomada confiteri *consueverunt*; neque requiritur, ut quaelibet confessio a sequenti *aequali spatio* septem dierum distet²⁾.

c) Si indulgentia ratione *festi* conceditur, in *illis locis*, ubi penuria est confessariorum, petentibus indulgetur, ut valeat pro indulgentia confessio *infra hebdomadam* ante festum peracta etiam pro iis, qui hebdomadariam confessionem peragere non *consueverunt*. Attamen pro aliis regionibus id applicari nequit, quum pro generali regula hoc indultum minime latum sit. Cf. Decr. auth. 252, 264, 295.

d) Jam antea indultum erat, ut, si ratione festi a primis vesperis indulgentia concederetur, confessionem cum Comm. peragere liceret in toto pervigilio. Nunc vero 6. Octob. 1870 (Decr. auth. n. 426) concessum est, ut, *cuiuscunque diei annexa sit indulgentia, pridie* peragi possit sive confessio et Communio, sive sola confessio, si modo reliqua opera praescripta ipso die praescripto impleantur. In jubileo autem semper ipsum tempus jubilaei retineri debet, neque sufficit confessio aliunde praescripta, nisi specialis concessio hac in re habeatur. Incipit autem jubilaum cum primis vesperis primi diei: Scavini t. 4 n. 348, XLI.

¹⁾ Sume e. g. aliquem secundum consuetudinem suam Fer. VI. confessum esse; vi illius confessionis lucrari nequit indulgentiam jubilaei, cujus initium fuerit sequenti die Dominico, alias indulgentias plenarias, si quae illi diei Dominico annexae sunt, potest lucrari.

²⁾ Neque puto, ullo modo contrarium probari responso nuper dato 23. Nov. 1878 (Decr. authent. n. 439) et 25. Febr. 1886 „hebdomadam intelligi stricte spatium septem, non octo dierum“: id enim verissimum est, idque verificatur, etsi poenitens hac hebdomada feria II, sequenti hebdomada feria IV, subsequenti fer. III confitetur. Nam in exemplis allatis verum est, poenitentem semper intra quodlibet spatium a Dominica usque ad Sabbatum inclusive, i. e. septem dierum, aliquam confessionem instituisse. Negavit autem jure S. Congregatio, intelligi posse spatium octo dierum: alias pronum esset concludere, sufficere, ut aliquis v. g. confiteretur *primum* Dominica die 13. Junii, *secundo* 28. Junii; nam ille vere confessus esset infra duo *octidua* sibi succedentia, i. e. primo die prioris octidui et ultimo secundi octidui, verum qualibet *hebdomada* confessus non esset, quum confessio incidat in Dominicam primae, et in feriam II tertiae hebdomadae. Nihilominus, qui frequentius confessionem *ultra septimum diem* protrahit, jam dici nequit consuevisse quavis hebdomada confiteri; potest autem optime, si hoc una vice facit, altera vice brevius spatium observaturus. Imo si casu raro aliqua hebdomada sine confessione excidat, ne id quidem quidquam obest, quoniam *consuetudinem* hebdomadariae confessionis non destruit: in ipso etiam decreto (Decr. auth. n. 231) et in „*Raccolta*“ pag. XVII edicitur, si quando ob legitimum impedimentum exceptio fiat a regula hebdomadariae confessionis, id non obesse indulgentiis lucrandis. — Summum de hoc dubitari potest, num si quando aliquis sine legitimo impedimento confessionem ultra hebdomadam protraxerit, ille post elapsos septem dies, sequenti die plenariam indulgentiam lucrari possit.

5. S. Communio, utique digna, fieri necessario non debet in illa ecclesia, cujus visitatio praescribitur, nisi forte in speciali casu id expresse indictum sit: verum si in illa Ecclesia S. Communio sumitur, eadem visitatione preces ad intentionem S. Pontificis indictae fieri possunt, ita ut satisfiat eodem tempore et ecclesiae visitationi et orationi praescriptae simul cum S. Communionis sumptione, si modo tempus ipsum sit lucrandae indulgentiae aptum. „*Raccolta*“ edit. anni 1886, pag. XXV. De cetero nota:

a) Communionem *pridie* sumi posse v. modo supra.

b) Excepto jubileo, S. Communio non tam inter ipsa opera praescripta computatur, quam pro praerequisito habetur: quare sufficit extra jubilaum etiam Communio paschalis ad lucrandas indulgentias; imo una eademque Communio ad lucrandas plures indulgentias plenarias (quamquam solum defunctis tunc re ipsa applicari possunt) eodem die occurrentes, quarum singulae Communionem exigunt, modo reliqua opera pro *singulis* indulgentiis singula ponantur, resp. repetantur. S. Congr. 29. Maji 1841 et 10. Maji 1844; Decr. auth. n. 291, 1° et n. 327.

c) Porro ii, qui impedimento aliquo physico et permanente impediuntur, quominus domo exire possint, ut qui morbo detinentur, propter difficultatem saepius recipiendi S. Communionem accipere possunt commutationem S. Communionis et visitationis ecclesiae in alia opera pia ab ipsorum confessario, et sic acquirere omnes indulgentias plenarias, quas acquirerent visitando ecclesias illius loci, ubi vivunt: ex Decr. *Urbis et Orbis* 18. Sept. 1862 (Decr. auth. n. 393). Quod quidem decretum excipiebat eos, qui in communitate viverent: nunc vero Leo XIII. d. 16. Jan. 1886 ad hos quoque, *si impediti fuerint*, eum favorem extendit.

d) Pro pueris ad S. Communionem nondum admissis generalis dispensatio seu facultas dispensandi facta non est, sed specialis tantum pro jubilaicis: quare aliarum indulgentiarum, quae S. Communionem requirunt, participes esse nondum possunt.

6. Si visitatio ecclesiae ad *certas ecclesias* restringitur, eas visitari⁵⁴¹ opus est, quae in indulto indulgentiarum notantur. Accuratius haec adverte:

a) Si in genere *alicujus ecclesiae* visitatio praescribitur, intelligitur tum ecclesia proprie dicta, tum oratorium *pleno sensu publicum*: non censi publica oratoria (illo pleno sensu) ea, quae canonicè erecta fuerint in monasteriis, seminariis etc., aditu *publico* fidelibus non patente, declaravit S. Congr. 22. Aug. 1842 in *Verdunen*. Decr. auth. n. 310. — Privata enim illa oratoria, in quibus quidem S. Sacramentum asservatur, summum pro ipsis religiosis substitui consueverunt, ne cogantur extra monasterium versari, si indulgentiarum velint esse participes.

b) Si prae multitudine fidelium affluentium ad ecclesiam locus non omnes capit, sufficit ante fores ecclesiae cum reliqua multitudine sese conjungere: alioquin ecclesiam intrare omnes debent.

c) Visitatio, quae pro certo die, in quo indulgentia lucranda est, praescribitur, facienda est, quando *propter festum* indulgentia conceditur, intra spatium a prioribus festi vespere usque ad occasum solis (sc. crepusculo incluso) ipsius diei festi; si vero festus dies non est, intelligitur dies a media nocte ad mediam noctem. Ita ex Decr. 3. Julii 1754 correctum jussu Pii IX. 12. Jan. 1878 (Decr. auth. n. 201 et 434). — Confessionem et Communionem potest vel sequi vel *praecedere*, etiamsi dicatur „*confessi et S. Communionem refecti*“ (ibid. n. 214).

⁵⁴² 7. Preces fundendae ad intentionem S. Pontificis in ecclesiae visitatione fundi debent, si visitatio ecclesiae praescribitur; alias *ubique* fieri possunt.

a) Intentio illa ad mentem S. Pontificis sufficit *confusa*: ad fervorem excitandum tamen convenit, illius intentionis expressius et distinctius recordari, sc. exaltationis et propagationis S. Ecclesiae, extirpationis haeresum et errorum, pacis inter principes populosque christianos.

b) Situs inter orandum non praescribitur: raro pro quibusdam orationibus indulgentia ditatis genuflexio praescribitur; quod si obtinet, haec est conditio ad lucrandas indulgentias *necessaria*, ut in oratione illa „*Sacrosanctae*“ post officium divinum dici solita, quam solummodo ratione infirmitatis salva indulgentia recitari licet genibus non flexis. Cf. Decr. 18. Sept. 1862 in *Bituric.* Decr. auth. n. 398.

c) Quamquam in precibus ad mentem S. Pontificis fundendis determinatum aliquid praescriptum non est: tamen non videtur sufficere *minima* omnino oratio. Sufficit communi opinione 5—7 Pater, Ave, Gloria recitare. — Optimum consilium est mentaliter Deum exorare, ita tamen, ut *aliqua vocalis* oratio adjungatur.

d) Pro surdo-mutis (et mutis) Pius IX. concessit, ut sufficiat, 1) si visitatio ecclesiae cum precibus praescripta sit, ibi mente orare, vel si publicae preces fiant, cum reliquo populo devote sese conjungere; 2) si preces privatim fundendae sint sine visitatione ecclesiae, „*confessarii surdo-mutorum*“ valeant easdem orationes in alia opera pia externe aliquo modo manifestata commutare, prout in Domino judicaverint: 15. Martii 1852, decr. *U. et O.* (Decr. auth. n. 355). Quod „*Raccolta*“ pag. XVI in quibuslibet precibus, quibus indulgentia annexa sit, fieri posse sumit; quare confessarius poterit indicare, ut mentaliter cum devoto corporis habitu externo orationes illas ad Deum fundant, quum reliqui fideles — id quod indubium est — eas *recitare*, non sola mente percurrere debeant.

Caput II.

De Jubilaeo speciatim.

Articulus I.

Summa doctrinae capita.

I. Jubilaeum ad similitudinem anni jubilaris Legis Vet. inductum ⁵⁴³ post varias mutationes a longo jam tempore 25. quoque anno celebrari consuevit: quod etiam *annus sanctus*, sive *jubilaeum majus* vocatur, in distinctione a jubileo minore, quod Pontifices certis quibusdam occasionibus, ut initio sui Pontificatus vel in publicis calamitatibus, concedere consueverunt, atque „*indulgentiam ad instar jubilaei*“ vocant.

II. Jubilaeum, sive majus sive minus, hac re ab indulgentia plenaria alio modo concessa distinguitur, quod certi quidam favores et gratiae ad plenariam indulgentiam addantur.

III. Opera praescripta revocantur ad haec: visitationes certarum ecclesiarum et orationem ibi fundendam, certa jejunia, eleemosynam, confessionem et Communionem.

IV. Favores jubileo annexi versantur circa absolutionem a censuris et peccatis reservatis atque quibusdam irregularitatibus, commutationem votorum.

V. Verum quo magis excitentur Christifideles, ut Romam petant ⁵⁴⁴ atque Urbis sanctuaria devote visitent, 1) *intra annum sanctum* suspenduntur aliae indulgentiae vivis concessae, paucis exceptis; sed indulgentiae defunctis non applicabiles eo anno illis applicabiles fiunt. Ita Ben. XIII. Constit. „*Salvatoris*“ 28. Apr. 1725, quod dein (per Ben. XIV.) evasit regula generalis. — At anno sancto elapso omnia reviviscunt, atque eo tempore consuevit concedi, ut in toto orbe indulgentiam seu jubilaeum Christifideles lucrari possint, ne, qui Romam petere nequeant, tanto favore priventur.

2) Facultates quaedam *absolvendi* a casibus et censuris reservatis, *commutandi* vota, *dispensandi* ab irregularitatibus, impedimentis etc. *tempore anni sancti*, si consueto modo celebratur, extra Urbem suspendi consueverunt. Attamen non semper eodem modo haec suspensio facta est, ut narrat Bened. XIV. „*Inter praeteritos*“ §§ 29—32: quare tandem in quolibet jubileo ipsa bulla inspicere debet. Intelliguntur communiter facultates regularibus, congregationibus, locis piis etc. datae.

Ab illa autem suspensione attingi non solent (v. Bened. XIV. „*Cum nos super*“ 7. Maji 1749 § 2):

1) facultates S. Inquisitioni datae et iis, qui ad illius munus utcumque deputati sunt;

2) facultates, quae a S. Poenitentiarum Missionariis *pro locis Missionum* dantur;

3) facultates Episcopis sive a Conc. Tridentino, sive speciali privilegio a S. Sede datae;